

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
ZAGREB

TRGOVAČKI SUD 4
U ZAGREBU
PRIMLJENO

11-02-2019

poštom — neposredno
primj.
pritojba

Broj: Revt 300/2018-8

REPUBLIKA HRVATSKA RJEŠENJE

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca dr. sc. Jadranka Juga predsjednika vijeća, Gordane Jalšovečki članice vijeća i sutkinje izjaviteljice, Branka Medančića člana vijeća, Ivana Mikšića člana vijeća i Goranke Barać-Ručević članice vijeća, u pravnoj stvari prvotuzitelja INDUSTROGRADNJA NEKRETNINE d.o.o., Zagreb, Savska cesta 66, OIB 55713556812 i drugotuzitelja ISTO d.d., Varaždin, Augusta Šenoa 4-6, OIB 88502209643 (pravni sljednik INDUSTROGRADNJA GRUPA d.d., Zagreb, Savska cesta 66 - OIB 19751350811), koje zastupa Nenad Cetinja, odvjetnik u Zagrebu, protiv prvotuzenika MANEDA d.o.o., Sesvete, Varaždinska 77, OIB 92450134182, drugotuzenika NENADA MARKOVIĆA iz Sesveta, Varaždinska 77, OIB 64828450804, trećetuzenice DALIBORKE PLANINČEVIĆ iz Velike Ostrve, Dugo Selo, Čulinečka 44, OIB 19224978247, četvrtotuzenika PLANIDAL ULAGANJA d.o.o., Sesvete, Varaždinska 77, OIB 77476534507, zastupanih po punomoćniku Ivanu Sučiću, odvjetniku u Sesvetama, i petotuzenika PRVA ULAGANJA d.o.o., Zagreb, Savska cesta 66, OIB 86840581720, kao pravni sljednik OPORTUNITAS ULAGANJE d.o.o., Zagreb, A. Šenoa 11, radi povrata zadužnica i utvrđenja, odlučujući o reviziji prvo, drugo, treće i četvrtotuzenika protiv presude Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske poslovni broj PŽ-4893/17-8 od 18. siječnja 2018., kojom je preinačena presuda Trgovačkog suda u Zagrebu poslovni broj P-4487/11 od 15. veljače 2013., u sjednici održanoj 5. prosinca 2018.,

riješio je:

I. Prihvaća se revizija prvo, drugo i trećetuzenika i ukida se presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske u dijelu izreke pod stavkom I. točka I., kojom je naloženo vraćanje prvotuzitelju zadužnica od strane prvo, drugo i trećetuzenika te u dijelu izreke pod stavkom II. kojim je odlučeno o parničnim troškovima prvo, drugo i trećetuzeniku i u tom dijelu predmet vraća sudu drugog stupnja na ponovno suđenje.

II. Revizija četvrtotuzenika odbacuje se kao nedopuštena.

Obrazloženje

Presudom suda prvog stupnja suđeno je:

»I Odbija se tužbeni zahtjev tužitelja koji glasi:

"I-, II- i III-tuženi dužni su vratiti tužiteljima 18 bjanko zadužnica do 1 milijun kuna, specificiranih kako slijedi:

- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17696/08 i br. OV-17715/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17697/08 i br. OV-17716/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17698/08 i br. OV-17717/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17699/08 i br. OV-17718/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17700/08 i br. OV-17719/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17701/08 i br. OV-17720/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17702/08 i br. OV-17721/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17703/08 i br. OV-17722/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17704/08 i br. OV-17723/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17705/08 i br. OV-17724/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17706/08 i br. OV-17725/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17707/08 i br. OV-17726/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17708/08 i br. OV-17727/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17710/08 i br. OV-17728/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17711/08 i br. OV-17729/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17712/08 i br. OV-17730/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17713/08 i br. OV-17731/08
- bjanko zadužnica do 1 milijun kuna ovjerena 21.08.2008. godine po Javnom bilježniku Branku Jakiću pod br. OV-17714/08 i br. OV-17732/08, te bjanko mjenicu I-tužitelja i bjanko mjenicu II-tužitelja, sve u roku od 8 dana, i zabranjuje im se korištenje i prijenos navedenih bjanko zadužnica i mjenica.

II Utvrđuje se da je bez pravnog učinka "Ugovor o ustupu tražbine" od 13. veljače 2009. godine, zaključen između II- i III-tuženika i ovjeren kod Javnog bilježnika Vlaste Zajec, broj OV-1366/09, kao i bilo koji drugi ustup tražbine koja je predmet ugovora o ustupu tražbine od 13.02.2009.g.

III Nalaže se tuženicima da solidarno naknade prouzročeni pamični trošak tužiteljima, u roku od 8 dana, pod prijetnjom ovrhe."

IV Tužitelji su dužni tuženicama, i to I, II i IV tuženiku naknaditi parnični trošak u iznosu od 4.050,00 kn, te III tuženiku u iznosu od 7.600,00 kn, sve u roku od 8 dana.«

Presudom suda drugog stupnja preinačena je prvostupanjska presuda u odnosu na prvotužitelja, te je prihvaćen tužbeni zahtjev u dijelu u kojem se nalaže prvo, drugo i trećetuženiku da su dužni vratiti prvotužitelju 18 bjanko zadužnica navedenih u izreci navedene presude. Također je utvrđeno da je bez pravnog učinka Ugovor o ustupu tražbine od 13. veljače 2009., zaključen između drugo i trećetuženika, te je naloženo prvo, drugo, treće i četvrtotuženicama da u roku od 8 dana prvotužitelju solidarno naknade trošak postupka u iznosu od 12.075,00 kn.

Protiv drugostupanjske presude reviziju su podnijeli prvo, drugo, treće i četvrtotuženici pozivom na odredbu čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 28/13, 43/13, 89/14 - dalje: ZPP). Istu pobijaju u dijelu u kojem je naložen povrat zadužnice, te predlažu da revizijski sud preinači pobijanu presudu drugostupanjskog suda na način da potvrdi prvostupanjsku presudu, podredno da istu ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju prvotužitelj predlaže da se revizija tuženika odbaci kao nedopuštena, a podredno da se ista odbije kao neosnovana.

Revizija prvo, drugo i trećetuženika je osnovana.

Revizija četvrtotuženika je nedopuštena.

U predmetnoj reviziji tuženici su postavili sljedeće pravno pitanje:

"Da li tužitelji mogu tražiti istovremeno od većeg broja tuženika predaju bjanko mjenica i zadužnica kao nedjeljivih pokretnih stvari koje se izdaju u samo jednom primjerku koje se ne nalaze u posjedu tuženika i bez da je utvrđeno u čijem se posjedu nalaze, a koje su pored toga predane na naplatu u Financijsku agenciju i popunjavanjem stekle svojstvo zadužnice i pravomoćnog rješenja o ovrsi, dok su preostale zadužnice predane na naplatu sudu kao ovršne isprave temeljem kojih su donesena pravomoćna sudska rješenja o ovrsi čiji su sastavni dio pa su time izgubile svoju samostalnost?"

Kao razlog važnosti navode se pravna shvaćanja zauzeta u nizu odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Rev-399/00, Rev-x-270/09, Revt-116/09, Revt-50/15, Revt-128/07, Rev-51/10.

Smatraju da je pravno shvaćanje zauzeto u pobijanoj odluci u potpunoj suprotnosti s pravnim shvaćanjem zauzetim u odlukama revizijskog suda koje su priložene reviziji.

Prema odredbi čl. 392.a st. 2. ZPP u povodu revizije iz čl. 382. st. 2. ovog Zakona revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti

svih u njegovoj primjeni zbog kojeg je podnesena i koje je u njoj određeno naznačeno kao takvo uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose.

Predmet pobijanog dijela spora je zahtjev prvotuzitelja za povratom 18 bjanko zadužnica koje su dane kao sredstvo osiguranja plaćanja tražbine u iznosu od 17.753.625,00 kn.

U tijeku postupka pred sudovima prvog i drugog stupnja utvrđene su sljedeće odlučne činjenice:

- da su prvotuzitelj kao dužnik i drugotuzitelj kao jamac platac, u ispunjenju svojih ugovornih obveza iz čl. 22. Aneksa sporazuma o zajedničkom djelovanju u odnosu na TOZ Penkala d.d. Zagreb, od 21. kolovoza 2008. zaključenog između prvotuzitelja i četvrto i petotuzenika i iz čl. 10. ugovora o opciji prodaje zaključenog 22. kolovoza 2008. između prvotuzitelja kao izdavatelja opcije, drugotuzitelja kao jamca i trećetuzenika kao stjecatelja opcije, predali trećetuzenici kao vjerovnici svako po jednu vlastitu mjenicu, te da su potpisali i javnobilježnički ovjerali i predali trećetuzenici kao vjerovnici 18 bjanko zadužnica;

- da su drugotuzenik Nenad Marković i trećetuzenica Daliborka Planinčević 13. veljače 2009. sklopili Ugovor o ustupu tražbine, kojim je trećetuzenica ustupila drugotuzeniku sva svoja prava koja su nastala ili mogla nastati prema tužiteljima u iznosu od ukupno 17.753.625,00 kn iz ugovora o opciji prodaje, koji je Daliborka Planinčević sklopila s tužiteljima i kojima je u čl. 9. ugovoreno da se potpisom tog ugovora jamac obvezuje kao jamac platac, te odgovara stjecatelju opcije da cijelu obvezu iz davatelja opcije kao glavni dužnik, a čl. 10. tog Ugovora se prvotuzitelj Industrogradnja Nekretnine d.o.o. kao izdavatelj opcije obvezuje kao sredstvo osiguranja tražbine, koja će u slučaju izvršenja opcije nastati temeljem kupoprodajnog ugovora za predmet opcije i time nastale obveze za plaćanje cijene predmeta opcije, predati vlastite mjenice i 18 bjanko zadužnica;

- da ugovor o opciji prodaje sklopljen između tužitelja i trećetuzenice nije sklopljen u obliku javnobilježničke isprave, pa je kao takav ništav, jer je sukladno odredbi čl. 392. st. 1. ZOO ("Narodne novine" broj 35/05 i 41/08 – dalje: ZOO) protivan prisilnim propisima.

Drugostupanjski sud je prihvatio tužbeni zahtjev na povrat zadužnica, te naložio prvo, drugo i trećetuzenom da prvotuzitelju vrati 18 bjanko zadužnica, navodeći kako je prema odredbi čl. 393. ZOO, u slučaju ništetnosti ugovora, svaka ugovorna strana dužna vratiti sve ono što je primila na temelju takvog ugovora, ako to nije moguće i ako se narav onog što je ispunjeno protiv vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, ako zakon što drugo ne odredi.

Drugostupanjski sud je zaključio da je prvotuzitelj predao trećetuzenici za osiguranje tražbine 18 bjanko zadužnica, te da je osnovan njegov tužbeni zahtjev za povratom tih zadužnica jer tražbina nije nastala uslijed ništavosti ugovora.

S takvim pravnim shvaćanjem suda drugog stupnja za sada se ne može složiti ovaj revizijski sud.

Naime, sud drugog stupnja zanemario je činjenicu da je u konkretnom slučaju prvotužitelj postavio zahtjev prema tuženicama za predaju bjanko zadužnica, te da se radi o vlasničkopravnom zahtjevu za predaju stvari (isprava).

Pritom sud drugog stupnja nije dao razloge zbog čega je naložio prvo, drugo i trećetuženicama povrat prvotužitelju svih 18 bjanko zadužnica, te da li se iste nalaze u posjedu svih tuženika ili u posjedu jednog od tuženika.

Također je iz postupka vidljivo da su zadužnice predane FINA-i radi provedbe ovrhe i ukoliko bi se nešto naplatilo s te osnove što ne pripada tuženicama, tužitelj bi tada mogao u posebnom postupku postaviti zahtjeve usmjerene na povrat određenog iznosa na temelju neosnovanog stjecanja.

Prema odredbama čl. 183. i čl. 183.a Ovršnog zakona ("Narodne novine" broj 57/96, 29/99, 173/03, 151/04, 88/05 - dalje: OZ) bjanko zadužnica predstavlja instrument osiguranja plaćanja, s time da ista sadrži učinke pravomoćnog rješenja o ovrsi kad se plijeni tražbina po računu i prenosi na vjerovnike iz ovršne isprave, te kad se traži ovrha na drugim predmetima, a ne na novčanim sredstvima.

Zadužnica i mjenica su vrijednosni papiri, dakle stvari koje se smatraju pokretninama u smislu odredbe čl. 2. Zakona o vlasništvu (ZV), a svojstvo pokretnina daju im i drugi propisi, primjerice Ovršni zakon, kada vrijednosne papire izjednačava s pokretninama.

U konkretnom slučaju predane mjenice i bjanko zadužnice upisivanjem obveze i vjerovnika stekli su svojstvo vrijednosnog papira sukladno odredbi čl. 1135.-1141. ZOO, prema kojem je vrijednosni papir isprava kojom se njezin izdavatelj obvezuje ispuniti obvezu upisanu u toj ispravi i njezinom zakonitom imatelju.

Upisom određenih iznosa u bjanko zadužnice iste gube svojstvo bjanko zadužnica, a u trenutku njihove predaje na FINA-u zadužnice po samom zakonu dobivaju učinak pravomoćnog rješenja o ovrsi kojim se plijeni tražbina po računima i prenosi na ovrhovoditelja, odnosno ovršne isprave temeljem kojih se može tražiti ovrha na drugim predmetima ovrhe.

S obzirom da tužitelji prema tuženicama postavljaju vlasničkopravni zahtjev za predaju bjanko zadužnica i mjenica kao isprava, te zabranu njihovog korištenja i prijenosa, to u konkretnom slučaju tužitelj mora dokazati da se zadužnica nalazi kod tuženika, a za sada nije jasno da li se sve zadužnice nalaze kod tuženika i kod kojih tuženika i da li su neke ili sve predane Financijskoj agenciji na naplatu kao ovršne isprave.

S obzirom na to postavljeni tužbeni zahtjev prema tuženicama usmjeren je na predaju zadužnice i zabranu njihovog korištenja.

Iz obrazloženja drugostupanjske presude nije vidljivo da li je utvrđeno da su sve zadužnice predane na naplatu FINA-i, odnosno da li se one nalaze u posjedu tuženika i u posjedu kojih tuženika, jer je prihvaćen tužbeni zahtjev da prvo, drugo i trećetuženici vrate svih 18 bjanko zadužnica koje su navedene u izreci presude. Takav zahtjev je nemoguće izvršiti budući se nalaže trima različitim osobama predaja mjenice i zadužnice kao nedjeljive

stvari, koje se po zakonu izdaju u jednom primjerku za koje nije izvjesno da su u posjedu svih, odnosno nije utvrđeno u čijem su posjedu i tko ih koristi.

Pritom sudovi svakako trebaju imati na umu pravno shvaćanje sa sjednice Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske Su-IV-46/07 od 16. travnja 2007., prema kojem se ističe kako je mjenična obveza apstraktna i odvaja se od osnovnog pravnog posla, te protiv mjenice i mjenične tražbine nisu dopušteni prigovori budućem imatelju vezani uz osnovni posao ako je on nije stekao zlonamjerno ili s velikom nepažnjom.

Stoga se svakako pri ocjeni osnovanosti tužbenog zahtjeva za povrat bjanko zadužnica treba utvrditi kod koga se te bjanko zadužnice nalaze, u čijem su posjedu i da li su iste predane na naplatu Financijskoj agenciji, te da li su iste popunjavanjem stekle svojstvo zadužnice te pravomoćnog rješenja o ovrsi, odnosno da li su donesena pravomoćna rješenja o ovrsi, pri čemu su zadužnice izgubile svoju samostalnost.

Kako je zbog pogrešnog pravnog pristupa činjenično stanje nepotpuno utvrđeno, te nema uvjeta za preinaku pobijane presude, valjalo je na temelju odredbe čl. 395. st. 2. ZPP ukinuti drugostupanjsku presudu u pobijanom dijelu i vratiti je drugostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Revizija četvrtotuženika je nedopuštena s obzirom na to da četvrtotuženik nema pravni interes za podnošenjem revizije budući drugostupanjskom presudom nije prihvaćen tužbeni zahtjev u odnosu na četvrtotuženika.

Odluka o parničnom trošku temelji se na odredbi čl. 166. st. 4. ZPP.

U ponovnom postupku drugostupanjski sud će otkloniti nedostatke na koje mu je ukazano ovim rješenjem, te donijeti novu, na zakonu osnovanu presudu.

Zagreb, 5. prosinca 2018.

Predsjednik vijeća:
dr. sc. Jadranko Jug, v. r.

ZA TOČNOST OTPRAVKA

Ovlašteni službenik:

Voditelj Poslovanja za prijem i otpremu

